

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

DOLiS – 035 – 711/15/BG

Warszawa, dnia 2 marca 2015 r.

**Pani
Joanna Kluzik-Rostkowska
Minister Edukacji Narodowej
Aleja Szucha 25
00 – 918 Warszawa**

WYSTĄPIENIE

Na podstawie art. 19a ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2014 r. poz. 1182, z późn. zm.), zgodnie z którym Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych może występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo o wydanie bądź zmianę aktów prawnych w sprawach dotyczących ochrony danych osobowych, organ do spraw ochrony danych osobowych zwraca się o rozważenie wprowadzenia do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 893, z późn. zm.) zmian dotyczących zakresu danych umieszczanych na legitymacji szkolnej.

W związku z uwagami zgłaszanymi przez organ do spraw ochrony danych osobowych w toku uzgodnień międzyresortowych w trakcie prac nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (pismo Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 8 maja 2014 r., sygn. DOLiS-033-124/14/MK/35304) oraz sygnalizowanymi Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych wątpliwościami i zastrzeżeniami dotyczącymi **konieczności umieszczenia numeru PESEL ucznia na nowych wzorach legitymacji szkolnych** (wzory nr 66a i 67a określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie świadectw, dyplomów państwowych

i innych druków szkolnych), należy wskazać, iż obecne regulacje wymagają ponownej analizy pod kątem zgodności z ustawą o ochronie danych osobowych.

Zasadniczym celem wydawania legitymacji szkolnych jest poświadczenie faktu uczęszczania ucznia do szkoły oraz jego uprawnienia do korzystania ze zniżek ustawowych przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego i autobusowego, z których to ten drugi cel jest wyraźnie wyartykułowany na rewersie legitymacji. Oba te cele były osiągane przez dotychczas zamieszczany zakres informacji o uczniu obejmujący jego imię, nazwisko, datę urodzenia i miejsce zamieszkania oraz oznaczenie szkoły, do której uczęszcza (zawarte w odcisku pieczęci podłużnej) i nie wydaje się, by do ich realizacji konieczne było rozszerzanie katalogu danych znajdujących się w treści legitymacji szkolnej – jednocześnie, przepisy prawa nie przewidują żadnych innych celów, które by to uzasadniały. W związku z powyższym, **z perspektywy wyżej wskazanych celów, ujawnianie numeru PESEL ucznia w legitymacji szkolnej jawi się jako zbędne.**

Art. 51 ust 2 Konstytucji RP stanowi, że **władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.** Władze nie mogą zatem ustalać dowolnie zasobu informacji, jakie pragną uzyskać od obywateli – są w tym względzie ograniczone przepisami prawa. Stąd przepisy muszą precyzyjnie określać nie tylko zakres danych osobowych, ale i cele, dla których będą one przetwarzane.

Przetwarzanie danych osobowych w każdym przypadku powinno następować z uwzględnieniem **zasady adekwatności danych w stosunku do celów ich przetwarzania.** Zasada ta wynika z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie danych osobowych, stosownie do treści którego, administrator danych przetwarzający dane powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby dane te były merytorycznie poprawne i adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane. Swym rodzajem i treścią dane nie powinny wykraczać poza potrzeby wynikające z celu ich zbierania. Administrator danych (pod którym to pojęciem – stosownie do art. 7 pkt 4 tej ustawy – rozumie się organ, jednostkę organizacyjną, podmiot lub osobę, o których mowa w art. 3, decydujące o celach i środkach przetwarzania danych osobowych) może zatem przetwarzać jedynie takie dane, które są niezbędne do osiągnięcia zamierzonego celu. Konieczne jest również **zapewnienie, by dane osobowe były zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów i niepoddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami** (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych).

W uzasadnieniu do projektu komentowanego rozporządzenia wskazano, że przewiduje ono również „dostosowanie wzorów legitymacji szkolnych do umożliwienia weryfikacji uprawnień w elektronicznym systemie potwierdzania uprawnień świadczeniobiorców (system e-WUŚ).

Weryfikacja uprawnień w tym systemie dokonywana jest przy wykorzystaniu numeru PESEL. (...) Z wnioskiem o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu wprowadzenie we wszystkich wzorach legitymacji szkolnych numeru PESEL wystąpił Minister Zdrowia.” Wobec powyższego, powtórzyć trzeba, że **jest to cel nowy w porównaniu do dotychczasowych** i powinien on zostać wyraźnie wskazany w przepisach prawa dotyczących świadczeń opieki zdrowotnej, nie zaś w uzasadnieniu do rozporządzenia w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.), potwierdzenie prawa do świadczeń zdrowotnych odbywa się na podstawie podania numeru PESEL i potwierdzenia tożsamości jednym z wymienionych dokumentów: dowodem osobistym, paszportem albo prawem jazdy, a w przypadku dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, do ukończenia 18. roku życia – aktualną legitymacją szkolną (art. 50 ust. 2 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy). Podkreślić przy tym należy, że dotychczas ta weryfikacja była możliwa na podstawie legitymacji niezawierających numeru PESEL. Co istotne, **polskie prawo gwarantuje bezpłatne świadczenia opieki zdrowotnej wszystkim dzieciom do ukończenia 18 roku życia**, tym bardziej więc nie jest uzasadnione zbyt rygorystyczne podejście do kwestii potwierdzania prawa do tych świadczeń przez osoby niepełnoletnie.

O ile zgodzić się należy, że zamieszczenie numeru PESEL w dokumencie może umożliwić weryfikację uprawnień w systemie e-WUŚ, dla którego jest to dana o zasadniczym znaczeniu, o tyle nie można się już zgodzić, aby takiemu celowi służyć miała legitymacja szkolna. Wskazać ponadto należy, że rozwiązanie prawne, na podstawie którego ujawniana ma być określona informacja i to w celu realizacji zadań innych podmiotów (tj. udzielania świadczeń opieki zdrowotnej uprawnionym do tego osobom) **nie powinno wynikać z aktu o randze podustawowej, a tym bardziej – z rozporządzenia wydawanego na podstawie ustawy o systemie oświaty** (w którym określone mają być m.in. warunki i tryb wydawania oraz wzory świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, sposób dokonywania sprostowań ich treści i wydawania duplikatów, a także tryb i sposób dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą), a zatem dotyczącego materii innej, niż świadczenia opieki zdrowotnej.

Wskazać przy tym można, że **posługiwanie się numerem PESEL – będącym administracyjnym numerem identyfikacyjnym – jako podstawowym identyfikatorem w systemach zawierających informacje z zakresu ochrony zdrowia było przez Generalnego Inspektora poddawane w wątpliwość**. Powołać można choćby stanowisko organu do spraw ochrony danych osobowych przedstawione do projektu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie

sposobu identyfikacji usługobiorców, pracowników medycznych i usługodawców oraz sposobu i trybu przekazywania przez usługodawców informacji o pracownikach medycznych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej na rzecz usługobiorców (wydawanego na podstawie delegacji zawartej w art. 18 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia – Dz. U. Nr 113, poz. 657, z późn. zm.). W stanowisku tym, Generalny Inspektor stwierdził m. in., że wykorzystanie administracyjnego numeru identyfikacyjnego jako identyfikatora w systemach zawierających informacje z zakresu ochrony zdrowia nie jest rozwiązaniem powszechnie praktykowanym w państwach europejskich (w niektórych z nich jest zaś wprost zabronione). Zwrócił w nim uwagę, że wykorzystywanie numeru PESEL w charakterze nazwy (loginu) osoby korzystającej z systemu informatycznego jest nieodpowiednie, gdyż stanowiłoby zaprzeczenie podstawowych zasad bezpieczeństwa systemu informatycznego.

Opisywane zagadnienie należy również poddać analizie pod względem zagrożeń związanych ze zjawiskiem **kradzieży tożsamości**, biorąc pod uwagę ryzyko zgubienia legitymacji szkolnej, czy też udostępnienia jej treści osobie nieupoważnionej. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, gdy osobami poszkodowanymi w tej sytuacji miałyby być dzieci. Kradzież tożsamości jest przestępstwem karanym na gruncie art. 190a §2 Kodeksu karnego, zgodnie z którym kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Mając na uwadze powyższe, w opinii organu do spraw ochrony danych osobowych cel weryfikacji uprawnień w systemie Elektronicznej Weryfikacji Uprawnień Świadczeniobiorców nie powinien być osiągany poprzez nałożenie wymogu ujawniania numeru PESEL w treści legitymacji szkolnej na podstawie przepisów rozporządzenia w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych. Jeśli zaś chodzi o poświadczenie faktu uczęszczania ucznia do szkoły oraz jego uprawnienia do korzystania ze zniżek ustawowych przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego i autobusowego, to stwierdzić należy, że do realizacji tych celów przetwarzanie numeru PESEL jest zbędne. Tym bardziej, że cele te realizowane powinny być również za wiedzą i z udziałem rodziców (opiekunów prawnych) dziecka, a zatem dana osobowa w postaci numeru PESEL nie jest jedyną i wystarczającą informacją do pełnej realizacji tych celów.

W tym stanie rzeczy, **mając na uwadze zasady adekwatności i celowości wynikające z przepisów ustawy o ochronie danych osobowych**, zachodzi potrzeba dokonania rzetelnej analizy zasadności umieszczania numeru PESEL ucznia na nowych wzorach legitymacji szkolnych. W związku z powyższym, Generalny Inspektor występuje o podjęcie prac nad zmianą stosownych przepisów prawa, zmierzających do usunięcia numeru PESEL ze wzoru i w konsekwencji z treści legitymacji szkolnej.

Zgodnie z art. 19a ust. 3 ustawy o ochronie danych osobowych, podmiot, do którego zostało skierowane wystąpienie lub wniosek, o których mowa w ust. 1 i 2, jest obowiązany ustosunkować się do tego wystąpienia lub wniosku na piśmie **w terminie 30 dni od daty jego otrzymania.**

Informuję przy tym, że treść niniejszego wystąpienia wraz z udzieloną odpowiedzią opublikowana będzie na stronie internetowej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.